Vrublevskio Biblioteka, Zygimento 2

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 17 (726).
Cana 10 ct.
VILNIA, 1. III. 1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinê g-vê 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

Bajavoje napružańnie

Nadychodzie viasna, a z joj i bolš spryjajučyja vajnie abstaviny. Praŭda, kamu treba vajavać, toj nie hladzić i na zimu, a vajuje. Prykładam moža być Finlandyja i SSSR. Ale hetaja vajna tolki jak-by odprysk vajny ŭ Zach. Eŭropie, a tam doŭhija miesiacy faktyčna niama takoj vajny, jakoj treba było-b spadziavacca, a jość tolki byccam pastajannaja padhatoŭka da rašučaj vajny.

Tak, siańnia treba ściverdzić, što dahetul tyja ŭsie vajennyja padziei ŭ Zach. Eŭropie, jakija ŭžo adbyvajucca davoli doŭha, heta sapraŭdy tolki padrychtoŭka da niečaha šmat bolšaha, hraźniejšaha i rašučaha. Ab hetym možna sudzić z taho bajavoha napružańnia, jakoje siańnia, jak u Zach. Eŭropie, tak i ŭ inšych mnohich miascoch śvietu, zaznačajecca.

Voś-ža pryhladajučysia da siańniašniaha henaha bajavoha na śviecie napružańnia, treba ściverdzić nastupnaje. Toje, što siańnia dziejecca na zach.-eŭropejskim froncie, tłumačycca faktyčna što-raz bolšym vajennym napružańniem. Tam na kontynencie vajna zvyčajna prajaŭlajecca tolki zvyčajnymi miascovaha charaktaru sutyčkami. A tak dziejecca zatym, što tam padrychtoŭka da vajny z abiedźviuch staron daviedziena da krajnaści i što pa abiedźviuch staronach siły badaj roŭnyja i siły strašennyja. Dziela hetaha ni adna starana nia moža advažycca kinucca na praciŭnika, bo taki rašučy šah moh-by skončycca ŭzajemnym poŭnym źniščeńniem biaz nijakaha vyjhryša ani adnej, ani druhoj starany. Hetym tłumačycca, što niama pavažnych nalotaŭ pavietranych eskadraŭ ani z čyjej starany, bo heta ŭ vyniku raŭniałasia-b zrujnavańniu Paryža, Londynu i ahułam zrujnavańniem usiej zachodniaj eŭropejskaj cyvilizacyi. U najvyšejšym bajavym uzajemnym napružańni hetaja śviedamaść isnuje jašče i ścieraže abiedźvie starony ad rašučych čynaŭ na kantynencie.

Ale, kažam, napiaćcie bajovaje isnuje ŭ najvyšejšaj stupieni i musić niejak razładavacca. Ab miry pokulšto niama pavažnaj hutarki. Astajecca boj, ale bolš racyjanalny i raźličany na daŭžej. Usia ciažaść henaha bajavoha napiaćcia siańnia pieraniesiena na mora. Tam vajna i ŭsie jaje žudasnyja paśledki z abiedźviuch staron davodziacca da krajnaści. Na mory abodva praciŭniki spadziajucca z saboj rašuča i akančalna raspravicca.

Puščana tak-ža ŭ ruch usiej paraj vajna ekanamičnaja. Ab hetym śviedča z adnaho boku poŭnaja blokada morskich šlachoŭ, kudoju jeździać niamieckija karabli, a za toje z druhoha boku — Niamieččyny z SSSR adbyvajecca što-raz ciaśniejšaje zbližeńnie, jakoje niemcy starajucca vykarystać dla załatańnia svaich ekanamičnych niastačaŭ i adnačasna starajucca supolna z SSSR zavieści palityčnuju i ekanamičnuju roŭnavahu na ŭschodzie Eŭropy, adsoŭvajučy adhetul Francyju i Anhliju.

Z hetaha možna sudzić, što bajavoje napružańnie pry hetkich abstavinach chutka nia spynicca. Vajna moža ciahnucca i hod, i dva, i bolej.

Ale heta było-b mahčyma tolki tady, kali-b bajavoje napružańnie i dalej było-b zlokalizavanym u Zachodniaj Eŭropie, kali-b bajavyja hranicy nia tolki na kontynencie, ale tak-ža i na mory astalisia tyja-ž, što i siańnia. Adnak možna zaŭvažyć, što pad hetym uzhladam moža nastupić źmiena; zasiah bajavych aperacyjaŭ na śviecie moža značna razšyrycca. Tady sytuacyja vajennaja moža značna źmianicca i tady moža nastupić chutčejšaja raźviazka, chutčej moža nastupić razładavańnie nahramadžanych bajavych varožych siłaŭ.

Znaki hetkaha pašyreńnia zasiahu bajavych operacyjaŭ: Finlandyja, Bałkany, Turcyja, Złuč. Štaty Paŭn. Ameryki i tajomnaja akcyja francuskaha hienerała Weyganda na Blizkim Uschodzie.

M. K.

Uvaha zvaročvajecca na Turcyju

U mieru taho, jak vajenny front z Zachadu pierakidajecca na inšyja miascy, vočy ŭsiaho śvietu zvaročvajucca na Turcyju, ci lepš skazać na ŭzajemaadnosiny pamiž Turcyjaj i Savietami z adnaho boku i pamiž tej-ža Turcyjaj i Anhlijaj z Francyjaj — z druhoha boku.

Śviet pryvyk bačyć Turcyju ŭ sajuzie z Savietami, z katorymi jana padpisała dahavor ab pryjaźni jašče ŭ 1921 h. Saviety tady zabaviazalisia miž inš. nie narušać hranic Turcyi i ŭstrymacca ad kamunistyčnaj prapahandy tam-ža. Dla tahačasnaj Turcyi heta była vialikaja zdabyča, tymbolš što Saviety byli pieršaj vialikaj dziaržavaj, jakaja pryznała novuju Turcyju. Praz cely rad hadoŭ kožny krok Turcyi ŭ zahraničnaj palitycy staviŭsia ŭ parazumieńni z Savietami. Ale paźniej pryjšła źmiena.

U 1936 hodzie Turcyja, Anhlija, Francyja i Saviety padpisali ŭ Montreux umovu, na padstavie jakoj Saviety atrymoŭvali prava trymać na Čornym Mory najsilniejšy fłot. Ale na vypadak vajny Turcyi davałasia prava prapuskać praz Dardanelski praliŭ i fłot francuski, jaki hetak moh-by dać pomač sajuznaj Rumynii.

Hetki stan tryvaŭ da vosieni 1939 h., kali Saviety zažadali ad Turcyi, kab taja, prociŭ pastanovaŭ dahavoru ŭ Montreux, zusim zabaraniła francuskamu fłotu prajaždžać praz Dardaneli. Ab heta žadańnie raźbilisia ŭsie starańni zaklučyć dahavor ab nienapadańni, a z saviecka-tureckaj pryjaźni astalisia tolki korektnyja susiedzkija adnosiny.

Z hetaj pryčyny Turcyja apynułasia ŭ sfery ŭpłyvaŭ Anhlii i Francyi. Saviety, reč jasnaja, na heta nia mohuć hladzieć spakojna i, možna dumać, kali-b Turcyja prapuściła praz Dardaneli francuski fłot, dyk hetyja adnosiny zavastrylisia-b jašče bolš. Niamieččyna stała-b pa staranie Savietaŭ, a chiba nia była-b roŭnadušnaj i Baŭharyja, jakoj uśmichałasia-b mahčymaść parachavacca z Rumynijaj za Dobrudžu. Turcyja maje dobryja adnosiny z Rumynijaj i, nia chočačy vyklikać vaŭka z lesu, starajecca jaje z Baŭharyjaj pamiryć.

Pazycyja Turcyi ŭzmacoŭvujecca apošnim časam naviazańniem što-raz bližejšych znosinaŭ z Italijaj. Dalšy chod hetych uzajemaadnosin zaleža ad taho, jak dalej buduć układacca ŭzajemaadnosiny Italii z Anhlijaj i Francyjaj z adnaho boku, i takija-ž uzajemaadnosiny tej-ža Italii z Niamieččynaj.

Samaloty nad Paryžam i nad Berlinam

Aficyjalna paviedamlajuć, što 26 lutaha anhlickija samaloty zrabili raźviedku nad niamieckimi astravami Helgoland, nad niamieckim pabiarežžam Paŭnočnaha (Niamieckaha) i Bałtyckaha moraŭ, a tak-ža nad paŭnočnaj Niamieččynaj. U hetym samym časie anhlickija samaloty vylatali na raźviedku nad Centralnaj Niamieččynaj z inšych bazaŭ i dalacieli da Berlina. Usie hetyja samaloty viarnulisia cełymi da svaich bazaŭ.

Hetaha samaha dnia a hadz. 20 min. 30 niamieckija samaloty pakazalisia nad vakolicami Paryža. Ab nijakich škodach z hetych nalotaŭ paviedamleńnie nie ŭspaminaje.

ВОЛЬНАЯ ТРЫБУНА

ЦАРКВА І СЬВЯТЫ

Зьмяшчаючы гэты цікавы артыкул, не адгараджваемся ад магчымасьці выказаньня іншых думак у гэтай-жа справе. Таму артыкул гэты зьмяшчаем у „Вольнай Трыбуне". — Рэд.

Раней на бачынах „Крыніцы" (№ 4, 5, 6, 12, 15 сёл.) было даказана,што беларусам без сваей царквы, касьцёлу і школы немагчыма дасягнуць належнага рэлігійнага і дзяржаўна-патрыятычнага выхаваньня. Цяпер спынімся яшчэ на аднэй важнай рэчы, каторая стварае вялікія перашкоды ў гэтым выхаваньні.

У Літве праваслаўная царква, сьвяткуючы ўсе сьвяты паводле старога стылю, гэтым самым аддзялілася ад дзяржавы, ад сваіх парафіянаў і ўсяго ўкладу і парадку дзяржаўнага, грамадзкага, культурнага, нацыянальнага і эканамічнага жыцьця. Царкоўныя сьвяты сталі даступнымі толькі самым служыцелям царквы, старцам, старушкам і наагул толькі тым праваслаўным, каторыя не абцяжаны ў сваім жыцьці ніякімі абавязкамі і працамі, і могуць хадзіць у царкву хоць кожны дзень. Усім-жа, хто служыць, працуе ці вучыцца, гэтых сьвятаў няма, акром толькі нядзеляў. Існуе, праўда, закон, каторы пазваляе праваслаўным у свае вялікія сьвяты звальняцца ад службы і вучэньня. Але гэтай палёгкай ні службоўцы, ні работнікі, ні вучні не карыстаюцца, бо гэты прывілей у канцы канцоў стварае службовыя труднасьці, прыносіць матарыяльныя страты і абцяжаньні прац. Службовец змушаны нагнаць сваю працу, нявыкананую з прычыны сьвята, падзённы работнік пазбываецца заработку, а вучань мусіць выказаць прапушчаныя лекцыі ці т.п. Сельскім гаспадаром яшчэ горш. У часе каталіцкіх, агульна-дзяржаўных, сьвят гаспадары ня маюць права публічна працаваць, дык змушаны „сьвяткаваць", г. зн., нічога не рабіць ні ў полі, ні каля дамовай гаспадаркі. Калі-ж ён будзе яшчэ раз сьвяткаваць свае царкоўныя праваслаўныя сьвяты, дык гэтым ужо робіць вялікі ўбытак гаспадарцы: сьвяткуючы можа прапусьціць пагодныя дні для пасеву, касьбы, сушкі і звозкі сена і збожа. Убытачны падвойныя сьвяты ў гандлёвых і іншых эканамічных прадпрыемствах. Дык і няма дзіва, што ў дні праваслаўных сьвят у Літве ў царкву ідуць або старыя, ужо нядольныя да працы, парафіяне, або тыя, хто ня мае працы ці можа без яе пражыць. А гэткіх парафіян у каждай царкве зусім мала набіраецца, і цэрквы у сьвяты выглядаюць блізка пустымі.

Між тым у Латвіі, напрыклад, дзе праваслаўныя сьвяткуюць свае сьвяты разам з большасьцю ўсіх хрысьціян, у цэрквах народу ў гэтыя сьвяты бывае поўна — паўнюсенька. А ў нас дык нават харыстыя ня могуць сабрацца, бо мусяць ісьці на працу. Калі-ж хто і адарвецца ад штодзеннай працы і службовых абавязкаў і забяжыць у царкву, дык усё роўна ня можа мець сьвяточнага і маліцьвеннага настрою, бо ня можа адарвацца ад думак і хлапотаў аб пакінутай працы і іншых будніцкіх клопатах. А гэта ўжо будзе не малітва, а толькі прывычная фармальнасьць.

Ня маючы-ж магчымасьці „як трэба" адсьвяткаваць такія вялікія сьвяты, як Каляды, Вялікдзень і Сёмуха, людзі бяз увагі аднесяцца да меншых сьвят і самай нядзелі. Гэткім чынам у душах вернікаў зараджаецца непашана да царкоўных сьвят.

З другой стараны, калі праваслаўныя беларусы „павінны" сьвяткаваць свае сьвяты ў іншыя дні, чым большасьць насяленьня ў дзяржаве, дык гэтым самым у душах праваслаўных заражаюцца шкодныя пачуцьці, што яны нейкія чужыя ў дзяржаве —«не свае." А пашыраньне такіх пачуцьцяў пярэчыць канстытуцыі, вымагаючай патрыятычнага выхаваньня грамадзян рэспублікі.

З усяго сказанага робім вывад, што сьвяткаваньне праваслаўных царкоўных сьвятаў паводле старога стылю прыводзіць да наступных вынікаў: адвучае вернікаў ад царквы, ад пашаны да сваіх сьвятаў і разам з тым да свае веры, нішчыць прыгожыя народныя сьвяточныя традыцыі, звычаі і абрады, прышчапляе праваслаўным шкодные для цэласьці рэспублікі пачуцьцё сэпаратызму (адасобленасьці) і ў канцы канцоў.. дае матарыяльныя страты самому-ж праваслаўнаму духавенству.

Дык ці ня час ужо праваслаўнай царкоўнай іерархіі ў Літве пайсьці за добрым прыкладам іншых цэркваў і ўстанавіць праваслаўныя сьвяты паводле новага стылю?

Рэлігійны Беларус

Biełaruski Centr u Litvie

ŭ niadzielu 3-ha sakavika 1940 hodu u zali III-aj Dziaržaŭnaj Himnazii (Daminikanskaja 3) ładzić

KANCERT BIEŁARUSKAJ PIEŚNI

u vykanańni

MIAŠANAHA CHORU pad kir. Piotry Rodzievića
i ŽANOCKAHA CHORU pad kir. Olhi Fiodaravaj

U miźčasie mgr. J. ŠUTOVIČ pračytaje lekcyju na temu **Šlachi Biełaruskaj Litaratury**

Bilety pa canie ad 0.50 da 3.00 litaŭ zahadzia dastać možna ŭ Biełaruskaj. Himnazii (Daminikanskaja 3) i ŭ redakcyi „Krynicy" (Zavalnaja 1, tel. 28-32)

Pačatak a hadz 18-aj

Dachod z Kancertu praznačajecca na biełaruskija kulturnyja mety.

Astranamičny felieton

Samalotam na miesiac

Laniva płyli doŭhija vieraśniovyja nočy. Biełym rešatam kačaŭsia miesiac pa ciomnym pałatnie nieba. Kruk siadzieŭ prad budkaj i pazirajučy na miesiac dzika vyŭ. Son palochlivaju kurapatkaju zryvaŭsia z vačej. Viedźma-biazsońnica pjaŭkaju ŭpivałasia ŭ hałavu. Minuty stavalisia hadzinami. . Tady vychodziŭ ja z chaty, łajaŭ Kruka, katory sa stydam chavaŭsia ŭ budku. Nastupaŭ supakoj, ciśynia. Było čuvać, jak šumieli zory i hdzieś daloka pieraklikalisia spoźnienyja žoravy. Takoj paroj dumy i łatucieńni ahortavali čałavieka. Kinuŭšy vočy na miesiac, užo nia možna było ich adarvać. Niejkaja hipnotyčnaja siła spłyvała z jaho. U hałavu cisnulisia šmat pytańniaŭ. Ci isnujuć tam ludzi? raśliny? Kab adkazać na heta pytańnie, mozah pačynaje intensyŭna pracavać. Paŭstajuć roznyja kambinacyi i hienijalnyja hipatezy (dahadki) — słovam, emanacja mazhova je kary. Ale što-ž značać dumki, choć i hienijalnyja, ale nie abapiortyja na eksperymentach?

* * *

Pa kolki dniach vurčeŭ najnaviejšaje kanstrukcyi Messerschmidt 87 (z prycyny vajennaje tajnicy ŭstrymoŭvajusia ad bližejšaha apisańnia mašyny) — robiačy pa 400 kl. na minutu. Lacieŭ na miesiac. Moj supolnik padarožy, astranom See, tłumačyŭ mnie hipotezy ab pachodžańni miesiaca. Najbolš papularnaja ŭ navucy hipoteza, katoruju i jon padtrymoŭvaje, ćvierdzić, što miesiac pryciahnuła ziamla 12.000 ci 13.000 hadoŭ tamu nazad. Dakazvajučy, paklikajecca na płamiony ŭ Afrycy, jakija kaliś nia znali miesiaca.

Druhaja hipoteza kaža, što miesiac paŭstaŭ iz spałučeńnia dvuch meteoraŭ. Treciaja, tłumača moj astranom, uvažaje ziamlu i miesiac za ravieśnikaŭ.

Pa 16 hadzinach šalonaj padarožy, naš Messerschmidt 87, zrabiŭšy paru elipsaŭ (spluščanych kruhoŭ), spuściŭsia na skalistuju palanku miesiaca. Byli my na miescy našaje navukovaje ekskursyi. Sny maładaści realizavalisia. Serca biła mołatam. Vychodzim z samalotu. Niaśmieła stavim pieršyja kroki. Rozhladajemsia. Usiudy absalutnaja cišynia-supakoj i straśnaja pustynia. Pad nahami skała i kamień. Iści vielmi lohka dziela taho, što siła pryciahvańnia miesiaca mienšaja, čymsia taksaja-ž siła ziamli. Naprykład maja vaha asabistaja 90 klg. na ziamielnym hlobie, — tut ledź daciahnuła 15 klg.

Paziraju ŭ haru. Dziva! Nieba tut čornaje. Čamu? Praf. See pajaśniaje heta źjavišča tym, što tut niama pavietra. Zory jarčej mihaciać na čornym niebie. Ziamla z miesiaca vyhladaje, jak koła ad kalosaŭ i śviecić žoŭta-sinie-čyrvonym śviatłom. Idziom dalej. Navakoł bačym šmat hłybokich jamaŭ (krateraŭ). Niekatoryja kratery byli tak vialikija, što mahło-b u sabie pamiaścić Vilniu, Kaŭnas, Ryhu i Maskvu razam spałučyŭšy. Vialikšyja kratery majuć na't svaje nazovy. Ahułam značniejšych jamaŭ i kałdobinaŭ naličajecca tut da 60.000. Pachodžańnie miesiačnych krateraŭ, zdajecca, takoje samaje, jak i ziamielnych. Čas ad času prachodzim praz vahromnistyja, skalistyja płoščy, katoryja, nia viedaju čamu, moj sabra nazyvaŭ morami. Husta ciahnulisia łancuhi hor. Haračynia tut niemahčymaja. Termometr pakazvaje kala 120° Celsija. Vady i pavietra na miesiacy i na lakarstva nia znojdzieš. Nočču temperatura abnižajecca da — 100° C. U našaj vandroŭcy pa miesiacy nihdzie nie zaŭvažyli my śladoŭ žyćcia — na't i moch tut nie raście. Paetyčna-cudoŭny miesiac, —śvietač ludziam u ciomnaj nočy,—akazaŭsia pustyniaju, miortvaju skaloj. Chto nia viera — niachaj spraŭdzić!

Pa karotkim prabyvańni treba było viartacca, bo ŭžo i zapasy „bočku" kancalisia. Ułučajem mator. Zavurčeŭ Messerschmidt 87. Chutka znachodzimsia na ziamli. Poznym viečaram viartajusia da chaty na Užupio g vė.

Na spatkańnie vybieh Kručok. Łaščyŭsia i z radaści kruciŭ chvastom. Nočču siedziačy prad budkaj dzika vyŭ, pazirajučy na miesiac.

A. Kumša

1-šy niadzielnik Biełaruskaha Centru ŭ Vilni

U min. niadzielu, u zali Biełaruskaj Dziaržaŭnaj Himnazii, Daminikanskaja vul. 35, jak užo paviedamlałasia, adbyŭsia 1-šy niadzielnik Biełaruskaha Centru ŭ Litvie. Ab kancertnaj čaści hetaha niadzielnika našy čytačy užo viedajuć. Tut chočam spoŭnić abiacanaje, i paznajomić čytača iz źmiestam tam-ža čytanaj lekcyi ks. Ad. Stankieviča na temu „Mahčymaści biełaruskaj kulturnaj pracy ŭ Litvie."

U ŭstupnym słovie prelehient zaznačyŭ tradycyju biełaruskich niadzielnikaŭ, jakija Biełaruskaja Chryść. Złučnaść u paru 2-j rasiejskaj revalucyi viała u Miensku, a Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury ŭ 1935-36 h. h.—u Vilni. Biełaruski Centr, dziakujučy dazvołu Litoŭskaha Ŭradu, uznaŭlaje niadzielniki nanava. Meta hetych niadzielnikaŭ — uśviedamlacca ab značeńni arhanizacyi i pracavać nad saboj sposabam samaaśviety. Na pačatak, temy niadzielničnych lekcyjaŭ z kaniešnaści buduć adna ad druhoj niezaležnyja, z saboj nie paviazanyja. Na budučyniu adnak aśvietnaja akcyja niadzielnikaŭ maje pryniać usystematyzavanuju formu Narodnaha Universytetu.

Na takuju pracu biełarusy ŭ Litvie majuć mahčymaści subjektyŭnyja i objektyŭnyja. Da mahčymaściaŭ subjektyŭnych prelehient zaličaje: 1) fakt isnavańnia ŭ Litvie biełaruskaj nacyjanalnaj mienšaści, padzielenaj, praŭda, u sensie relihijnym, ale adzinaj u sensie nacyjanalnym; 2. fakt isnavańnia takich asiarodkaŭ biełaruskaha žyćcia, jak Bieł. Centr., Biełaruskaje Navukovaje T-va (z Muzejam), Biełaruskaja drukarnia, 2 kniharni, hazeta, škoły, dva biełaruskija chory; 3. karystacca z svaich nacyjanalnych dastatkaŭ biełarusy tak-ža majuć achvotu i volu, vykazanaj navat Biarezaj, zsyłkami, vastrohami.

Da mahčymaściaŭ objektyŭnych prelehient zaličaje pastanovy Litoŭskaje konstytucyi, parahrafy 7, 18, 127 — i inšyja zakony, napr. školnyja. A z karotkaj praktyki užo viedama, što ličviny prytrymoŭvajucca točna zakonaŭ.

Z usiaho hetaha vysnavak, što treba arhanizavacca ŭ Bieł. Centry i karystać z ahulna-aśvietnych lekcyjaŭ. Hetak búdziem uzbahačvacca sami ŭ viedu, a śviediy hramadzianin—heta bahaćcie Kraju i Dziaržavy.

Niadzielnik zakončyŭ karotkaj pramovaj inž. A. Klimovič, dziakujučy ad imia Centru ŭsim za prysutnaść, a prelehientu, choru i jahonamu dyryhientu P. Rodzieviču — za pracu. Usie-ž prysutnyja razyšlisia z ćviordym i ščyrym pažadańniem, kab pačataja praca dalej pamysna raźvivałasia, kab ros i daskanaliŭsia novasarhanizavany Chor Biełaruskaha Centru.

Nastupny niadzielnik u niadzielu 3 sakavika a hadz. 18 aj. Padrobnaści — u abviestcy na inšym miescy „Krynicy" i ŭ afišach na vulicy.

A. K.

Z hazet

Što było-b, kali-b udałosia?

Na heta pytańnie, jakoje adnosicca da polskich paŭstańniaŭ z 1831 i 1863 h., nieznarok daje adkaz „Vilniaus Balsas" (№40). Razvažajučy heta pytańnie ŭ adnosinach da Litvy, uspomnienaja hazeta dasłoŭna piša tak:

> Što supolnaha z Litvoj majuć paŭstańni 1831 i 1863 h. Skažam sabie adkryta, što kali-b hetyja paŭstańni ŭdalisia, dyk panščyna tryvała-b značna daŭžej i što horš — uznoŭ uplutali-b nas u zmoru unii (palityčnaj, na ŭzor unii Lublinskaj—Br.). Abodva paŭstańni byli spravaj polskich abšarnikaŭ i tamu narod litoŭski trymaŭsia ad ich zdalok"...

Hetak dumaje „Vilniaus Balsas".

Čaho bajalisia i što chacieli-b rabić?

Ab hetym vialiki artykuł znachodzim u litoŭskaj narodnickaj hazecie „Lietuvos Žinios". Havoračy ab kirunkach, jakich treba było-b trymacca ŭ Vilenščynie litoŭskim uładam dziela akančalnaha zdabyćcia hetaha abšaru dla litoŭskaści, aŭtor miž inš. kaža:

> „Vilenskija ličviny za časoŭ polskich nia mała mieli strachu, što polski ŭrad moža prystupić da papravy žyćcia (padniaćcia žyćciovaha roŭnia) sielanina i hetkim spasabam pieraciahvać jaho na svoj bok. Ciapier užo hety strach minuŭ. Ciapier litoŭski ŭrad pavinien bracca za takuju pracu, jakaja padyjmała-b kraj u sensie ekanamičnym... Sialanie z Vilenščyny musiać pačuć, što praŭdzivaj ichniaj dziaržavaj jość Litva, a narod litoŭski— ichnim pniom, ad katoraha jany byli adarvanyja čužoj dla Litvy i sialanstva siłaj. Kab chutka možna było hetaha dasiahnuć, treba viosku ŭciahvać u žyćcio ahulnadziaržaŭnaje i ŭ mieru mahčymaści prystasoŭvać jejnaje žyćcio da roŭni žyćcia vioski litoŭskaj".

Br.

Biełarusy a nie rasiejcy

U dzień 22-ich uhodkaŭ niezaležnaści Litvy, jak užo ahulna viedama, u Śviata-Duchavym Manastyry adbyłosia ŭračystaje nabaženstva. Ab hetym nabaženstvie vilenskaja presa ŭ spravazdačach napisała toje, što ŭsie prysutnyja bačyli, h. zn., što nabaženstva heta arhanizavali biełarusy. Hetak pisała „Krynica", hetak pisała „Gazeta Codzienna". Kamuści adnak heta praŭda reža vočy, bo voś u „Gazecie Codz." (№ 44) źjaviłasia „papraŭka" prysłanaja z Litoŭskaj Eparchijalnaj Upravy, u jakoj skazana, što nabaženstva ładziła hramadzianstva ra siejskaje, dy što „ad biełaruskich arhanizacyj u hetaj spravie nichto da adpaviedn aj Ułady zusim nie zvaročvaŭsia".

Vot ža ŭ imia praŭdy treba śćvierdzić jašče raz, što ab nabaženstvie staralisia i arhanizavali jaho biełarusy. Najlepšym dokazam hetaha źjaŭlajecca sam charaktar nabaženstva i biełaruskaja propavied́, jakuju padčas nabaženstva skazaŭ śviaščeńnik Al. Koŭš, biełarus. Heta paćvierdzić kožny, chto na ŭspomnienym nabaženstvie byŭ prysutnym. Ci-ž rasiejcy, kali-b byli haspadarami hetaha nabaženstva, ciarpieli-b jahony nierasiejski charaktar? Bolš jak peŭna, što ŭsio było-b parasiejsku. Heta ž jasna!

Dyk našto-ž tady płot haradzić?

B. C.

Sioletni „Kaziuk"

Sioletni „Kaziuk"—kirmaš u Vilni, u paraŭnańni z takimi-ž kirmašami papiarednich hadoŭ, maje mieć vyhlad inšy, bolš adpaviedni charaktaru kraju, jahonych žycharoŭ i patrebaŭ. Miž inš. na kirmašy maje być sarhanizavany i biełaruski paviljon, u jakim buduć losavacca roznyja cennyja fanty. Sam, strahan i loteryju arhanizujuć vučni Vilenskaj Bieł. Himnazii; himnazija tak-ža pryjmaje i roznyja padarki na fanty.

Vilenski radyjofon na „Kaziuka" pryhataŭlaje specyjalnuju prahramu. Pradbačacca ŭ joj i numary biełaruskija, pavažniejšyja i viesialejšyja. Vystupić Chor Biełaruskaha Centru, buduć biełaruskija referaty, hutarki, deklamacyi. Nia možam siahońnia padać jašče točna hadziny i minuty hetych vystupleńniaŭ: jany jašče nie ŭstanoŭleny. Peŭnym jość tolki, što pačnucca jany užo ŭ niadzielu i buduć nadavacca praz uvieś čas tryvańnia kirmaša.

Adnym słovam, kožny biełarus, budučy na kirmašy, nia moža abminuć biełaruskaha strahana, a toj z biełarusaŭ, chto maje ŭ siabie radio, chaj słuchaje biełaruskich radiopieradačaŭ. Akramia tahobiełaruskija, jak i ŭsiakija inšyja radiopieradačy, možna budzie słuchać pry megafonach, husta raźviešanych na Vilenskich vulicach i placoch

N. N.

Haspadarskija reformy

Ministr Ziemlarobstva ŭ hutarcy z pradstaŭnikami presy 27.II.40 zakranuŭ šmat staron haspadarskaha žyćcia Litvy, jakija ŭ niedalokaj budučyni majuć być źmienieny.

U pieršuju čarhu zreformavanaj maje być Ziemlarobskaja Pałata, jakaja ad samaha pačatku svajho isnavańnia (1926h.) składajecca z 57 pradstaŭnikoŭ. Praktyka pakazała, što instytucyja heta ŭ dahetulašnim składzie maje mały kantakt z masaj ziemlarobaŭ. Z nakazu Ministra, specyjalnaja kamisija razhladała hetu spravu i pastanaviła, što treba zasnavać ziemlarobskija prafesyjanalnyja i kulturnyja arhanizacyi, jakija i buduć pasyłać pradstaŭnikoŭ u Ziemlarobskuju Pałatu.

Rybałoŭstva ŭ Litvie maje tak-ža vialikaje značeńnie, bo razam z Vilenščynaj jość ciapier u Litvie až 73 tys. ha vodaŭ kazionnych i 27 tys. ha vodaŭ pryvatnych. Hadavaja pradukcyja ryb pradbačycca na paŭtara mlijona kilohramaŭ. Prajekt zakonu, jaki ŭžo pierasłany ŭ Radu Ministraŭ na zaćvierdžańnie, pradbačvaje manapolnuju akcyjnuju supałku „Žuvys" (ryba), jakaja budzie zajmacca nia tolki łoŭlaj i handlem ryb, ale tak-ža palepšańniem rybnaj haspadarki.

„Maistas"-ža maje dastać manapol na eksport zahranicu koniaŭ. Unutrany handal kaniami astaniecca i dalej u rukach pryvatnych.

Zakon ab ziamielnaj reformie tak-ža budzie źmienieny. Prajekt źmienaŭ užo pierasłany ŭ Radu Ministraŭ. Z rańniaj viasnoj pačniecca parcelacyja dvaroŭ; pryhatavany da hetaj pracy užo 60 kamornikaŭ (ziemlamieraŭ).

Vajna štoraz bolš dajecca adčuć i neŭtralnym krainam. Adčuvaje heta i Litva i tamu ŭśled za pavyšeńniem cenaŭ na vyraby pramysłovyja, pryjšlosia pavyšyć i ceny na pradukty ziemlarobskaj haspadarki. Niadaŭna na 20 prac. padniaty ceny na vyraby małačarskija, a ad 26.II na tyja-ž 20 prac. padniaty ceny i na niekatoryja vyraby miasnyja (śvinina, bekony).

Urešcie nabaleŭšaja sprava mineralnaha apału (topliva), davoz jakoha z zahranicy ciapier vielmi trudny. Dziela hetaha na apał vielmi mnoha jdzie dreva. Samo Ministerstva Ziemlarobstva ad vosieni da 1 lutaha sioł. pradało až 1.200.000 kub. mtr. takoha dreva. Kali tak tryvać budzie dalej, dyk dreva pojdzie na apał i ŭ fabryki, i na čyhunku! U prajekcie jość usilenaja pradukcyja torfu, a dla niezamožnych słajoŭ nasielnictva— karčy i roznyja lesnyja adpadki, pa canie 50 cnt. za kub.mtr.

U suviazi z pavyšeńniem cenaŭ topliva na patreby čyhunki, ad 1.III. prajektujecca pavyšeńnie čyhunačnaj pasažyrskaj i tavarnaj taryfy da 20 prac.

m. m.

Jury Putrament žyvie

Miesiac z lišnim tamu nazad „Krynica“ za inšymi hazetami paŭtaryła viestku ab tym, što paet Jury Putrament, jaki letaś uvosieni vyjechaŭ z Vilni ŭ Savieckuju Biełaruś, byccam skončyŭ z saboj samahubstvam.

Vot-ža ŭ hetaj spravie ciapier źjaviłasia ŭ hazetach viestka, što J. Putrament žyvy i zdarovy.

Na doŭhija hady!..

k. k.

Što budzie sioleta z sadami

Pavodle dahadak specyjalistaŭ, sioletnija marozy vielmi ciažka adabjucca na sadoch.

Najbolš paciarpieli jhrušy (uščepy): tryhadovyja dreŭki abo nie starejšyja, jak tryhadovyja haliny,—usie miortvyja i pačarniełyja. Ciapier jašče trudna ścvierdzić, ci admierźli cełyja drevy, ci tolki maładziejšyja haliny. U hetym apošnim vypadku drevy zmohuć jašče puścić halinki novyja.

Jabłyni bolš adpornyja, ale nia ŭsie: usie paŭdzionnyja sarty vymierźli biezpavarotna. Zatoje ŭsie krajovyja sarty jabłyniaŭ zimu hetu pratrymali dobra, u najhoršym vypadku źmierźli na ich pupuški ćvietu. — Pamierźli tak-ža ŭsie čarešni i šmat višniaŭ i ślivak.

Asobny sort sioletnich škodaŭ u sadoch heta zajcavyja abhryzki: zajcy mahli sioleta vielmi lohka z hurbaŭ śniehu abhryzać samyja viarški maładych sadovych dreŭcaŭ.

Ab akančalnym raźmiery škodaŭ u sadoch možna budzie havaryć tolki viasnoj. Tymčasam-ža peŭnym zdajecca być, što jhrušak sioleta nia budziem mieć susim, a ŭradžaj na jabłyki, ślivy i jhruški ŭ dobrym vypadku budzie mały, a moža i taksama nijaki.

Najcikaviejšaja adnak akančalnaja dumka tych-ža specyjalistaŭ, što ŭ našym surovym klimacie mienš strat prynosić import pładoŭ z-zahranicy, čym strata ad marozu samych-ža nieŭłaścivych dla našaha klimatu drevak. Ci jnakš kažučy: sadzić dreŭcy možna tolki krajovych vyprabavanych sartoŭ.

kk.

Usiakuju biełaruskuju knižku,
BIEŁARUSKI KALENDAR,
BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI,
hazetu najtaniej i najchutčej
dastaniecie ŭ biełaruskaj
kniharni „Pahonia”
Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.
VILNIUS, Zavalinė g-vė 1.
Kataloh biełaruskich knižak, na žadańnie, vysyłajecca darma.

VOKAM PA ŚVIECIE

Saviety ab Anhlii. Hazeta „Известия” piša, što Anhlija abjaviła vajnu Niamieččynie nie ŭ abaronie małych narodaŭ, ale dziela zdabyćcia novych rynkaŭ dla svajho handlu i promysłu. Anhlija ŭciahvaje ŭ vajnu małyja narody pa toje, kab paśla mahčy lahčej ich vykarystyvać.

Amerykanskija delehaty ad niadzieli ŭžo ŭ Eŭropie. Abodva jany pryjechali razam u Rym. Taylor astajecca pry Vatykanie, a Welles u aŭtorak užo vyjechaŭ ŭ Berlin, kab pabačycca z kancleram Hitleram, maršałam Geringam i ministram Ribbentropam. Pa troch dniach Welles pajedzie ŭ Londyn i Paryž, skul praz Rym viernieсca ŭ Ameryku. Abodva dyplomaty zajavili, što charaktar ichniaj padarožy jość tolki informacyjny. Nijakich konkretnych prapanovaŭ jany nia pryvoziać.

Hitler pasiarednikam? Konferencyja ministraŭ zahran. spraŭ skandynaŭskich dziaržaŭ končyłasia vielmi chutka. Učaśniki pastanavili, što buduć z usich sił staracca pahadzić Finlandyju z Savietami. Kali-b adnak im heta nie ŭdavałasia, dyk pastanavili źviarnucca z prośbaj pasiarednictva da kanclera Hitlera. Finski ŭrad užo zajaviŭ, što jon zhadžajecca na mir, ale biez aneksijaŭ i kontrybucyjaŭ.

Na finskim froncie bai uznoŭ uzmahajucca. Čyrvonyja atrymali novyja siły i z ich pomačču napirajuć na pazycyi finaŭ. Aficyjalnyja savieckija paviedamleńni kažuć, što savieckaje vojska zdabyło uznoŭ 26 fortaŭ, z čaho 15 fortaŭ artyleryjskich, z masaj zbroi i amunicyi. Finy baroniacca astatkam sił Švedzki ŭrad, jak viedama, admoviŭ pomačy Finlandyi, ale sajuz švedzkich žančyn vydaŭ adozvu, u jakoj zaklikaje ŭsich kabiet addać svaje šlubnyja piarścionki na fond pomačy Finlandyi.

Regencyja ŭ Polščy? Hazety pišuć, što niamiecki ŭrad zaprapanavaŭ kniaziu Lubamirskamu być rehientam Polščy, jak asobnaj administracyjnaj adzinki. Kniaź byccam adnak hetu prapanovu adkinuŭ.

Rasavyja abvastreńni ŭ Italii. Ad 1 sakavika abvastrajecca zakon ab čyścini rasavaj uva ŭsich halinach žyćcia Italii Miž inš. zabaroniena budzie žydom pisać u hazetach, zajmacca lekavańniem, aptekarstvam, advakaturaj i inš.

„Novy Baku“—heta novaje miesca miž Uralam i Volhaj, dzie savieckija ŭłady chutka majuć prystupić da eksploatacyi naftovych krynicaŭ. Bahaćcie hetych krynicaŭ maje być nia mienšaje, čym u rajonie mora Kaśpijskaha.

Biełarusy — UVAHA!

Sioleta na „Kaziukovym“ kirmašy arhanizujecca biełaruski paviljon, u jakim miž inš. budzie losavacca fantavaja loteryja. Paviljon i loteryju arhanizujuć vučni Biełaruskaj Himnazii na karyść niezamožnych vučniaŭ hetaj-ža himnazii.

Dziela hetaha arhanizatary biełaruskaha paviljonu źviartajucca z prośbaj da hramadzianstva prysyłać u Himnaziju (Daminikanskaja 3) abo na miesca—ŭ sam paviljon—usiakija padarunki, jakija mohuć być vykarystany, jak fanty račovaj loteryi.

Uspamažecie ŭ patrebie!

Vučnioŭski Samaŭrad Vilenskaje
Biełaruskaje Dziaržaŭnaje Prohimnazii

Vilnia, 29.II.1940.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Prylacieli viaśnianyja ptuški ŭ niekatoryja miascovaści Litvy. Specyjalisty kažuć, što heta znak rańniaj viasny, a prynamsia ciopłaha nadvorja ŭ m-cy sakaviku.

Mały hraničny ruch budzie sioleta adčynieny na hranicy litoŭska-savieckaj. Adpaviednyja pierahavory litoŭska-savieckaj kamisii chutka ŭžo pačnucca.

Sanitarnaja i techničnaja kamisija Vilenskaha Mahistratu abhledziła anahdaj haradzkija teatry i ścvierdziŭšy, što niekatoryja z ich nie adpaviadajuć zakonnym vymoham, zahadała ich pazačyniać. Hetak začynieny miž inšym pamieškańni teatraŭ „Lutnia,“ „Światowid“ i „Tempo.“

10.000 asob ŭ Vilni zahrožana niebiaśpiekaj pavodki. Rachujuć, što na vypadak pavodki treba budzie ich vysielić.

RAZRACHUNAK

z achviar prysłanych dla vučniaŭ biełaruskich škoł u Vilni

Atrymany:

1. Z padpisnych listoŭ „Krynicy“ № 1—3, 7—8	100.70
2. Z padpisnych listoŭ „Krynicy“ Nr. 4–6	7.70
3. Z padpisnoha lista Bieł. Centru (źbirała p. Pleskačeŭskaja)	53.—
4. Ad Kamitetu Pomačy Vilenščynie	80 —
5. Dr. B. Hrabinski	20.—
6. Inž. A. Klimovič	10.—
7. Mgr. J Šutovič	5.—
8. Jazep Šnarkievič	1 50
9. Jazep Jarmałkovič	3.—
10. Symon Karol	5.—
11. Z roznych drobnych achviar	48.55
	334.45

Vydany:

1. Na Kaladniuju jołku	56.25
2. Na dakarmleńnie	48.90
3. Vučnioŭskamu samaŭradu	80.—
4. Na fond niezam. moładzi	149.30
Razam	334.45

Dyrekcyja Biełaruskaj Dziaržaŭnaj Prohimnazii ŭ Vilni

Vilnia, 26.II 1940.

BIURO Pigus Patarnavimas
Vilnius, vul. śv. Filipa 1 kv. 20 (kala kašc. śv. Jakuba, **telef. 16-68).**
Piša prośby u spravach sudovych, administracyjnych i inšych, **tłumača** na litoŭskuju movu dakumenty.

Dr. med. **B. Tołčynski**
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby **vušej, nasa i horła.**
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje [illegible] i 16-19 hadz.

Беларускі адрэсар м. Вільні

1. Цэнтр Беларускага Руху ў Літве—Вільня, Завальная 1. (Адрас для пісьмаў: Gudų Veikimo Centras Lietuvoje, Vilnius, Zavalinė g-vė 1).

2. Беларускае Навуковае Т-ва—Вільня, Астрабрамская 9.

3. Беларускі Музэй ім. Івана Луцкевіча, Вільня, Астрабрамская 9. (Часова трудна даступны з прычыны цеснага памешканьня). Адчынены ў аўторкі і пятніцы ад 10 да 12 г.

4. Беларуская Дзяржаўная Прогімназія, Вільня, Дамініканская вул. 3|5. Канцэлярыя адчынена ад 8 да 12 гадз.

5. Беларуская Дзяржаўная Пачаткавая Школа, Вільня, Дамініканская вул. 3|5. Канцэлярыя адчынена ад 8 да 2 гадз.

6. Беларускі Студэнцкі Саюз. існуе ад 1919 г. Часова нячынны з прычыны пераарганізацыі ўсяго унівэрсытэцкага жыцьця. Апошняе месца ўрадаваньня: Вільня, Завальная 1.

7. Рэдакцыя і адміністрацыя часапісу «Крыніца,» Вільня, Завальная 1., тэлеф. 28-32. (Адрас для пісьмаў: Gudų laikraščio „Krynica“ redakcija ir administracija, Vilnius, Zavalinė g-vė 1). Адчынена ад 10 да 14 гадз. Рэдактар прыймае ад 9—10 гадз.

8. Беларуская кнігарня „ПАГОНЯ“. Вільня, Завальная 1 (адрас для пісьмаў: Gudų knygynas „Pahonia,“ Vilnius, Zavalinė g-vė 1).
Адчынена ад 10 да 14 гадз.

9. Беларуская кнігарня Ст. Станкевіча, Вільня, Астрабрамская 2. (Gudų knygynas St. Stankevičiaus, Vilnius, Aušros Vartų g-vė 2).

10. Беларуская друкарня ім. Д-ра Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1, тэл. 28-32. (Адрас для пісьмаў: Gudų D-ro Skarynos vardo spaustuvė, Vilnius, Zavalinė g-vė 1). Адчынена ад 8 да 15 гадз. 30 мін

11 Беларусы праваслаўныя асобнай для сябе царквы ў Вільні цяпер ня маюць.

12. Беларусы-каталікі м. Вільні ў кожную нядзелю і сьвята моляцца ў літоўскім касьцеле сьв. Мікалая (вул. сьв. Мікалая 8). Пачатак набажэнства роўна а гадз. 10.

13. Беларускія радіоперадачы з Віленскай радіостанцыі можна чуць у кожны аўторак а гадз. 19 мін. 25.

14. Беларускі Спажывецкі Копэратыў ў Вільні. Крамы месьцяцца пры вуліцах: Росса 12, Легіённая 92 і Субач 47.

HRAMADZIANIE! Prysyłajcie adrasy svaich znajomych, kab i jany mahli atrymać probny numar „Krynicy“.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.